

EL LLENGUATGE

El darrer

Els adjectius *últim* i *darrer* es poden considerar perfectament sinònims. Els diccionaris solen considerar *darrer* com la forma principal i el Fabra i el Diccionari de l'Enciclopèdia es limiten, per a la definició de *últim*, a remetre el consultant a *darrer*, sense ni tan sols indicar cap exemple del seu ús. Només hi afegeixen que ha originat la locució adverbial *a l'últim*, que té un mateix significat que *per fi al capdavall*.

De totes dues formes, *darrer* és la que usaven es pot dir que exclusivament els nostres escriptors medievals. La primera documentació de la forma *últim* que recull el Diccionari Alcover-Moll és de la traducció catalana de la *Divina comèdia* del vigatà Andreu Febrer (1429), caracteritzada, com és ben sabut, per un llenguatge arbitrari i molt poc genuí.

Però d'ençà d'aleshores *últim* ha esdevingut una forma molt habitual, tant en el llenguatge col·loquial com en la llengua literària, i no hi ha dubte que en una mesura força notable ha anat desplaçant *darrer*. Avui totes dues formes convien en tots els nivells o registres de l'idioma i, deixant de banda la distribució geogràfica de l'ús preponderant de

l'una i de, l'altra, amb l'ús d'aquests mots s'esdevé el que és molt freqüent que s'esdevingui en tots els casos en què de dos mots sinònims l'un s'acosta molt a la forma equivalent del castellà i l'altre en difereix fortament: que n'hi ha molts que diuen habitualment *últim* però que a l'hora d'escriure opten decididament per *darrer*, deliberadament o inconscientment, erquè conceptuen aquesta forma més literària o més característica.

Es en tot cas evident que no hi ha la més lleu diferència, ni tan sols de matis, entre el significat de *darrer* i el de *últim* i si bé cal deixar, per tant, que cadascú triï la forma que cregui convenient en cada ocasió, el que no es pot fer, tal com algú a vegades fa, és establir una oposició entre l'una i l'altra.

Es la que s'estableix ben clarament en la frase «...per la fidelitat... i, en darrer lloc però no en l'últim, per la importància». No costa gaire d'endevinar que hom ha volgut adaptar al català la coneguda frase anglesa, usada internacionalment, «last but not least», que significa «en darrer lloc en ordre però no en importància». Però aquesta adaptació és inacceptable perquè, com hem dit, *darrer* i *últim* no presenten cap diferència de significat.

Albert Jané